

Jeg kommer tilbake til deg Mari-Ann

Mange av våre frontkjempere kom ikke hjem til sin Mari-Ann.

De ble liggende igjen der ute på slagmarken. Andre ble såret og invalidisert for livet.

Atskillige sliter med senskader som har rammet dem.

Som vi forstår er det mange som fortsatt trenger din hjelp og støtte. Behovet er større enn det er mulig å dekke.

Hjelpen som er kommet inn i årets løp har derfor vært svært kjærdommen og *hjelpeorganisasjonen for krigsskadede* takker alle som gjennom solidaritet og samkjensle har bidratt med økonomisk støtte.

*Organisasjonen ønsker alle en god jul og et godt nyttår,
og appellerer til hver enkelt: Vær fortsatt med å hjelpe.*

Send ditt bidrag til postgiro 0806.5180.708.

For sannhet og rett

Den britiske historikeren Eric Hobsbawm uttalte på den 19. internasjonale historikerkongressen i Oslo i august 2000 blant annet at vi er på vei inn i en periode av akutt politisering av historien. Fra mange kanter av verden melder kolleger om store problemer, fordi de har tillatt seg å kritisere myndighetenes historiefortolkning. Politikken ser ut til å ville dominere historieskrivningen, og her kan vi gå tilbake til vår egen historie omkring den annen verdenskrig.

Som tidligere påvist, ble det i Norge etter 2. verdenskrig trukket et skarpt skille mellom de nordmenn som sognet til Nasjonal Samling og den øvrige befolkning. Allikevel er det påvist at opptil en 1/2 million nordmenn hadde tyske arbeidsgivere i kortere eller lengere tid og klart tjente tyske formål. Første kategori nordmenn ble strengt straffet. Annen kategori nordmenn ble ikke straffet på noen som helst måte. Dette er et typisk eksempel på at liv, rett og politikk ble sterkt sammenblandet.

"At rettsoppgjøret er et politisk oppgjør er en selvfølge." Og videre: "I den forbindelse er det nok å nevne professor Skeie som riktignok hadde lest jus og tenkt jus lenge før krigen. Han betegnet som bekjent landssvikanordningen som grunnlovstridig" (O.H.Langeland).

Det kan her suppleres at Grunnlovens kapittel E. Alminnelige Bestemmelser § 97 står skrevet: "Ingen Lov maa gives tilbakgevirkende Kraft."

Kort tilbakeblikk på vår historie i 1930-årene

Tidligere mil.org.sjef i Oslo, O.H.Langeland, skriver i sin bok: "- For at i ikke skal dømmes" bl.a. følgende:

"Den agitasjon for illojalitet mot samfunnet som ble drevet forstyrret i høy grad bevisstheten om hvilken

Av E. L., Oslo

svinaktig handling forræderi i grunnen er. Når ledende politikere direkte talte for den simpleste form for forræderi, kunne det ikke annet enn å gå galt.

En av Arbeiderpartiets ledende menn fra 1930-årene uttalte: "Men skulle likevel krigen komme så er det vår plikt å forandre krigen til borgerkrig. Skulle det, tross vår protest, komme til krig så skal vi vite å vende våpene den rette vei." Her tales det altså om den lumskeste form for forræderi. Skulle det komme til krig så ville medlemmene av et mindretall falle dem i ryggen som kjempet for å beskytte vårt folk og vår frihet.

Dette standpunkt var langt verre enn det som ble tatt av frontkjemperne i siste krig. De skjøt da ikke på egne landsmenn. Så sent som i 1935 hadde Det norske Arbeiderparti en programpost som gikk ut på at det skulle sette i gang generalstreik hvis Norge kom i krig. Det var altså generalstreik for å lamme eget forsvar i det Norge som skulle kjempe mot fienden."

"Det er klart at en agitasjon for den simpleste form for forræderi, en agitasjon for å falle det kjempende Norge i ryggen under krig måtte forstyrre alle begreper om rett og urett, om troskap og utroskap.

Agitasjonen for åpent landsforræderi var tydelig et av de fenomener som bidro til å gjøre det lett for Hitler å gjøre seg til herre over vårt land. Når store partier erklærte offentlig at de ville vende våpnene den annen vei, var det klart at alle forestillinger om hva man kunne gjøre i krig måtte være forsvaklet. Det er ingen som venter kampdyktighet hos et folk hvor en slik agitasjon tillates å være så høyrøstet."

Om Arbeiderpartiets forsvarspolitikk hitsettes føl-

gende: "Arbeiderpartiet møtte til Stortingsvalget i 1936 med en forsvarspost som inneholdt følgende setninger: "Det norske Arbeiderparti vil bekjempe enhver rustningspolitikk. Militærvesenet omlegges til vaktvern. Oppgaven i den kommende 3-års periode er å forberede denne omlegging."

Norges kapitulasjon

Norges kapitulasjon 10.06.1940 overfor den tyske krigsmakt er velkjent. Til overflødighet skrev Nygaardsvold i sitt foredrag i statsråd 7. juni 1940, hvor han foreslo kapitulasjon: "Under disse forhold vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen."

Videre gjengis fra O. H. Langelands bok: "Fylkesmann Gabrielsen i Finnmark foreslo sommeren 1940 for Administrasjonsrådet at det skulle mobiliseres norske avdelinger som skulle gjøre tjeneste i Finnmark ved siden av de tyske avdelinger. Fylkesmannen uttalte at man nok kunne påregne å få våpen og utstyr til avdelingene ved henvendelse til de tyske militærmyndigheter. Administrasjonsrådet drøftet spørsmålet i fullt alvor og fylkesmann Christensen gikk på Administrasjonsrådets vegne til dr. Delbrügge og konfererte om spørsmålet."

"Episoden er et aldeles avgjørende bevis for at så vel fylkesmann Gabrielsen som Administrasjonsrådet var fullt klar over av vi ikke lenger var i krig med Tyskland."

Nøytraliteten

En utløsende faktor til at vi ble hærtatt av Tyskland våren 1940 var at Norge ikke opptrådte strengt nøytralt i stormaktskrigen. Til belysning av denne realitet kan bl.a. henvises til kronikk i "Klassekampen", 28.09.1983, hvor forskeren Trond Spurkeland behandler dette emne. Dokumentasjo-

nen baserer seg på materiale Spurkeland har kommet over i det britiske riksarkivet i London. Essensen her er at man anså det som en fordel at britene ikke burde være de første til å krenke norske territorialfarvann med makt. Man mente det var i britisk interesse å la det være Tyskland som først krenket Norge og nøytralitetsreglene med makt, slik at Tyskland senere kunne bli stemplet som en aggressor. Deretter kunne britene komme etter "og kaste tyskerne ut". Jeg siterer fra Spurkeland:

"Vi vet nu at krigskabinetet og generalstaben i begynnelsen av januar 1940 definerte Skandinavia som det avgjørende krigsteateret (the decisive theatre of war). Alt den 22. desember 1939 uttalte den britiske statsminister Chamberlain på krigskabinetets møte at det det gikk ut på, var å få Sverige inn i krigen. For greide man det, ville Norge trolig følge etter." Videre:

"De konfidensielle tilleggsprotokollene til de britiske krigskabinettsreferatene demonstrerer i klartekst at den allierte hovedmålsetningen var å lokke/provosere tyskerne til å slå til mot Skandinavia/Norge. Det det gikk ut på, var å binde så store tyske styrker som råd var i Skandinavia, for på den måten å minske presset mot den franske Maginot-linjen. At tyskerne ville komme med mottiltak i Skandinavia var innlysende."

En annen artikkel som også kan anbefales er inntatt i "Nationen" 26. april 1955 med overskrift: "Hvem var det som drog Norge inn i krigsulykken?" skrevet av forhenværende sendemann Einar Maseng. Et utdrag av denne artikkel følger:

"Av min samtale med Nygaardsvold 26. februar 1940 anfører jeg etter mine notater: "Jeg fremholdt at Norge måtte gjøre det samme som Sveits, Belgia, Nederland og andre land hadde gjort, nemlig å innkalle de forsvarsstyrker vi kunne sette opp. Det som nu truet var inngrep fra vestmaktens side. Hvis vi sa klart ifra at de

kunne ikke bruke vårt land for sin krigføring med mindre de kjempet oss ned, så ville de vike tilbake herfor. Alt måtte gjøres for å hindre en landgang, hvilken var den fare som nå hang over oss. Dertil svarte Nygaardsvold med resignasjon: "Det vil ikke nytte. Engelskmennene er kynikere."

"Det foreligger nå tallrike autentiske opplysninger og redegjørelser av engelske og franske forfattere som viser hvorledes vestmaktene tok opp sin idé fra den 1.verdenskrigen - å trekke Norden inn i sine krigsoperasjoner - og hvorledes de, ved sin aggressivitet spesielt overfor Norge, oppnådde å få Tyskland til å foreta en aksjon mot Norden.

De engelske lederne hoverte over dette. Og med rette. For Tyskland som vinteren 1940 forberedte en hovedoffensiv mot vest, var det et stort militært avbrekk, at det ble tvunget til å deta sjere for et foretagende mot Norden store og viktige stridsmidler, som det hadde høylylig bruk for i området ved Kanalen."

"Erik Colban, som i 1940 var sendemann i London, har heller ikke kunnet vise til et eneste vitnesbyrd eller et eneste dokument, som taler for at Tyskland hadde noen selvstendig angreps hensikt overfor Norge eller Sverige. Endog vinteren 1940 fortsatte Tyskland å oppfordre Norge til høyere forsvarsberedskap. Det subvenerte (støttet) det norske blad (Fritt Folk, red.anm.) som hadde gjort Norges forsvarsberedskap til det helt dominerende punkt i sitt program. Av England ble Norge, så vidt jeg vet, ikke rådet til å mobilisere."

Så langt Maseng.

Landssvikoppgjøret

Tilbake til landssvikoppgjøret etter krigen. I de passerte 55 år er storsinn ikke vist på noen måte, mens mangel på rettsinn har fått en bred plass.

På Dreyers forlag ble det i 1985 utgitt en bok av h.r.advokat Albert Wiesener

Fort. side 3 ➡

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER
Telefon 61 33 20 87

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: 0808.5164504

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE

FORELDREHETS

I "Brennpunkt", NRK 1, tirsdag den 31. oktober, møtte vi NS-barn som etter forhåndsomtalen skulle fortelle om deres skamfølelse over å være født av NS-foreldre og hvordan NS-stempelet hadde preget deres liv.

NRKs forsøk på foreldrehets mislyktes.

Med unntak av de to ledere for mini-minigruppen "Foreningen av NS-barn", Klüwer og Eggen, (velkjent for programfestet nedrakking av egne og andres foreldre) fremsto ikke deltakerne med noe som helst nag til sine opphav, og slett ikke med noen skamfølelse. Det måtte i såfall være over "gode" nordmenns handlinger mot dem under og etter okkupasjonen.

Slik vi opplevet deltakerne i programmet hadde de med foreldres og egen styrke kjempet seg gjennom terroren, tatt sine eksamener og nådd sine mål i arbeidslivet.

Derfor kunne de også stå frem som det vi kaller vellykkede mennesker.

Da, igjen, med unntaket: Klüwer og Eggen.

I programmet kunne vi for øvrig glede oss over bilder fra okkupasjonstiden som viste oss kjernefrisk og glad ungdom som utøvet sine aktiviteter i fellesskap og samhold.

Dette i motsetning til dagligdagse oppslag om tidens ungdomskriminalitet, narkotikatragedier og de psykiske og andre personlige problemer som ødelegger livet for stadig flere ungdommer.

Den sosiologiske undersøkelsen legger hovedskylden for denne negative utviklingen på det stadig "kaldere" forholdet i familiene.

Kanskje Nasjonal Samling ikke tok så feil likevel, når partiet så ofte påpekte viktigheten av å verne familieenheten?

En enhet vi tror de aller fleste NS-familier har bevart.

Rettsoppgjøret

Temamøte med professor Hans Fredrik Dahl

Referat ved Ragnvald Kolderup

Professor og forfatter Hans Fredrik Dahl, ga igjen av sin knappe tid til INOs temamøte i høst. Rettsoppgjøret var denne gang temaet. Foredraget behandlet et forskningsprosjekt: "Hvordan overkomme fortiden?", som er i gang. En gruppe fra forskjellige kretser; historikere, sosiologer, hovedfagstudenter og andre akademikere, skribenter både norske og utenlandske m.fl. er involvert.

En stor del av arbeidet skal vies det norske "rettsoppgjøret" etter krigen til sammenligning med oppgjør i andre land. Delprosjekter angående frontkjemperne er i gang. Jødenes situasjon blir et annet delprosjekt. I INO håper man på at den utveksling av erfaringer og fakta, som i lengre tid har funnet sted, skal bidra til konklusjoner som i større grad svarer til realitetene. Dahl mener at gruppen må sette seg inn i atmosfæren og følelsene i 1945. Han mener at en "oppvask" måtte komme, og at den måtte komme til å gå langt utover et juridisk oppgjør.

Et gjennomgangstema ble de følelsene som var bygget opp under krigen og stemningen da den var over. Dette måtte få sin utløsning. Dahl viste til historiens mange eksempler på voldelige og destruktive overgangene. Derfor prosjektittelen "--- overkomme fortiden." Et tema han for øvrig har skrevet en bok om, som snart kommer ut. I Norge

hevdet han det var en omfattende oppslutning om å slå til straks, strengt, men rettferdig.

Problemet som oppsto, ble jo etter hvert å legalisere den rettslige delen og rettferdiggjøre overgrepene. Foredragsholderen var vel ikke så klar på disse områdene som forsamlingen "kunne ønsket" seg, noe som avspeilet seg i spørsmål - og seriøse svar etter foredraget Den kuriøse "Landssvikanordningen", utarbeidet på grunnlag av den ikke-eksisterende "Elverumsfullmakten" og vedtatt i 1947 etter at dommer var avsagt og henrettelser var foretatt, ble denne gang ikke avgjørende tema i foredraget. (Vi siterer sorenskriveren på Lillehammer under rettsbelegningen hine hårde dager: Nei, hør nå, vi kan ikke bry oss om folkerett og sånt tull!) Dette er ikke Dahls linje selv om han ser på etterkrigstidens oppgjør med noe mildere øyne enn "vi" gjør.

Prf. Dahl er en utmerket foredragsholder og en ærlig og nøktern forsker. Han fletter aksjoner og reaksjoner sammen for å illustrere nødvendigheten - det historiske trykk - i det som skjedde i oppgjøret. Det faktum at okkupasjonen forløp relativt fredelig og med solid hjelp fra storparten av det norske folk, ble ikke forbigått av professoren, og det ble ytterligere pointert under

den etterfølgende spørreunden.

Foredragsholderen førte ikke noen defensorat for oppgjøret som juridisk fenomen. Det ville vel også vært problematisk for en med et så uttalt ønske om oppklaring og/eller forklaring. Han nevnte imidlertid en rekke personer, bl.a. dr.jur. Jon Skeie og dr. Johan Scharffenberg som kompetansesterke motstandere av den form oppgjøret fikk og den rettsløshet ofrene befant seg i. Dahl nevnte selv det paradoksale i å straffe så mange så hardt når London Radio til siste slutt hevdet at det var så få som ikke var "gode nordmenn".

En meget lydhør forsamling ga professor Hans Fredrik Dahl fortjent bifall for den ryddige og velformede innføring i et spennende prosjekt som man hadde fått. Den etterfølgende spørreunde ble omfattende og berørte flere punkter fra foredraget og dertil forhold som hadde en noe fjernere sammenheng med det, men som absolutt berørte oppgjøret generelt. Dahl svarte konsentrert og etter evne, og det sier ikke så lite. Av innleggene vil vi spesielt nevne Ella Viiks. Hun berettet så tårene sto i øynene på gamle og yngre om den groteske og sjikanøse skjebne som ble fullstendig uskyldige og forsvarsløse NS-barn til del i flere år etter at freden brøt løs.

INO-staben avvirket møtet med vanlig rutine og i pausen før spørreunden var det også som vanlig "enkel servering". Helge M. Sæther var smidig møteleder og ga foredragsholderen den takk han så vel fortjener. ●

For sannhet og ...

Forts. fra side 2

med tittel: "Lys over landssvikoppgjøret". Det må ikke gå mørklagt over i historien.

Forlagets anmeldelse: "Rettsoppgjøret etter 2. verdenskrig omfattet 100.000

nordmenn og ga de fleste av dem et landssvikstempel som for mange er blitt en "dom" på livstid.

H.r.adv. Albert Wiesener retter i denne boken et kritisk lys på de juridiske og menneskelige sider ved dette store rettsoppgjøret. Den kollektive dom som ble felt

over medlemmer av NS uten hensyn til personlige motiver eller hva de ellers gjorde under okkupasjonen, kan ikke lenger unndras ettertidens vurdering og debatt, mener Wiesener. Tiden er kanskje inne for en fordomsfri og mer nyansert vurdering av det som skjed-

de, og da kan man neppe komme utenom en debatt om Wieseners synspunkter."

På side 25 i sin bok skriver Wiesener bl.a. følgende: Det ble fra London gjennom 5 år hamret inn i nordmenns bevissthet at det var landssvik å stå i Nasjonal Samling. Denne kollek-

tivt fremsatte beskyldning mot henimot hundre tusen landsmenn for landsforræderi er uten sidestykke den alvorligste og mest omfattende ærekrenkelse i norsk retts historie.

Både faktisk og juridisk er beskyldningen en vranglære." ●

Knut Martens Steenstrup:

«Men det er en annen historie»

Bok, inb. 171 s.
Boktjenesten - INO

Av Hakon Warendorph

Det er intet galt ved å begynne med begynnelsen. Jeg siterer derfor fra Knut Steenstrups eget forord i sin siste bok "Men det er en annen historie." Han skriver: "I 1989 skrev jeg en liten bok - i to deler. Første delen hadde jeg kalt Fortellingen, den andre skulle være Forklaringen.

Del 1 ble utgitt i respektabelt opplag på et respektabelt forlag under navnet "Dilemma" Den var vel slik de ville ha den. Men den ble også omtalt som "en farlig bok" - og takk for det!

I slutten av dette forordet erklærer han: "For den avgjørende feil man gjorde ved fredsutbruddet 1945 var å fradømme oss vårt fedrelandssinn. Og uten engang å undersøke de sinn man fordømte. Mine likesinnede og jeg har bare et ønske: Å etterlate oss et ryddig bo!" Sjømannen har stukket ut kursen.

Knut har gitt en plausibel grunn for at denne bok nummer to måtte komme. De harde fakta skulle på bordet - og jeg istemmer forfatterens sukk; - og takk for det! Jeg er glad for at det ble to bøker. Begge er viktige. Den siste framstår med sin absolutte saklighet og sine velvalgte sitater og henvisninger fra bøker, aviser og taler i det siste århundrede - som et kildeverk av stor betydning. En formidabel ryddesjau.

Boken er oppdelt i tre deler og et "Siste kapitel, Tanker i ettertid". Hver del har til slutt en oversikt over de referanser som er gitt med tall i teksten. Alt dette gjør det mulig å finne fram til opplysninger som denne boken ikke har format til å bringe i detalj, og det kan være bra. Knut bringer oss

nemlig gjennom avgjørende og til dels voldsomme tider for Europa, ja, for store deler av verden.

Selv om vi har ligget i utkanten av begivenhetene, rakk bølger og uvær også inn over Norge. Hvordan dette skjedde forteller Knut. - Om intriger og svik, men også om klarsyn og mot. Sentralt står Quisling helt fra begynnelsen av 20-årene. Forfatteren fulgte ham nært og med oppriktig beundring fra begynnelsen av 30-årene. To generasjoner nordmenn er for en stor del ukjent med disse opplysningene - de historiske fakta som velter fram - side etter side, nøye dokumentert, nøkternt beskrevet.

En - bokstavelig talt - rød tråd fletter seg gjennom store deler av mellomkrigshistorien: Marxismens drepende virkninger der den fikk råde! Dens mål og midler kunne Quisling ikke tolerere . Kommunismens groteske evne til å passivisere mennesket, redusere og ofte helt ta bort evnen til logiske resonnementer og human tenkning og så gjøre dem til kuede eller refleksjonsløse medløpere, har åpenbart seg for de fleste i dag. Bedrøvelighetene i de kommunistiske land er klare prov.

Knut beretter om Quislings avgjørende møte med det røde Russland i 20-årene. Et møte med destruksjon, nød og fornedring av et helt folk.

Dette i ly av det besnærende "proletariatets diktatur" og "folkets frigjøring". Det ble en kongstanke og et livsmål for Quisling å stoppe dette og samle Europa og - særlig de nordiske land, England, Tyskland og skandinavene m/Finland og balterne, om vern mot farene som truet. Blant hun-

drevis av bok-, brev- og avis-sider har Knut hentet fram et skjønnsomt utvalg av V.Q.s advarsler og forslag - et utvalg som burde være overbevisende. En smakebit er telegrammet til den engelske statsminister Chamberlain 11. sept. 1939:

"Den britiske statsminister, London.

Da jeg i 1927 til 1929 hadde i oppdrag å ivareta de britiske interesser i Russland, tillater jeg meg å henvende meg til Deres eksellense og vet at jeg uttaler tanker til nesten alle i de nordiske land, når jeg sier at broderkrigen mellom Storbritannia og Tyskland med bolsjevismen som tertius gaudens (fornøyd tredjemann) føles i særlig grad tragisk i våre land som er så nøye beslektet både med Storbritannia og Tyskland. Deres erklæring av 30. september 1938 angående forholdet mellom England og Tyskland og dets avgjørende betydning for Europas fredelige utvikling gjorde et sterkt inntrykk her, og vi er overbevist om at det spørsmål som det gjelder i dag er å redde Europa og sivilisasjonen ved fred i deres erklærings ånd.

Den eneste positive vei til å virkeliggjøre dette, er en sammensmelting av britiske, franske og tyske interesser i en føderasjon av Europa etter initiativ av Storbritannia for å skaffe interessefellesskap og samarbeid nyttig for alle parter.

Under disse omstendigheter og i betraktning av de lidelser som krigen bringer også over de nøytrale nordiske land, appellerer jeg ærbødighetstil Deres umåtelige autoritet og ansvar og tillater meg å foreslå at den britiske regjering i overensstemmelse med den prøvede metode fra

føderaliseringen av Amerika, Sør-Afrika og Australia innbyr hver europeisk stat til å velge ti representanter til en kongress som har i oppdrag å forberede en konstitusjon for et samvelde av de europeiske nasjoner og forelegge til godkjenning eller forkastelse ved folkeavstemning i hvert land.

De er den eneste statsmann som under de nåværende omstendigheter kan bringe Europa tilbake til fred og fornuft."

Quisling, O.B.E.

(tidligere norsk forsvarsmister)

Så var altså krigen der. 1. sept. 1939 erklærte Storbritannia og Frankrike Tyskland krig etter landets innmarsj i Polen. Sovjet forsynte seg med en god halvdel av Polen og massakrerte store deler av landets offiserskorps uten at de medførte krigserklæring) 4. des. kommer så Sovjets angrep på Finland. De satte kommunisten Kuusinen som sjef. (Ingen krigserklæring fra de allierte). - Knut kommenterer: - Det værste Norge, etter Quislings senere uttalte mening, kunne frykte var altså ikke bare Englands angrep mot Midt-Norge og tysk angrep mot Sør-Norge - men som det tredje, et Sovjetangrep fra nord. - Og Knut fortsetter: - Slik gikk det ikke. Og det kan vi la være å takke England eller Tyskland for. - Det kan vi takke Finland for! - Nitti-tusen finner falt mellom 1939 og 1944. De stoppet kommunismens stormløp mot Norden og reddet oss fra å "dele Polens skjebne"! Husk det dere gode nordmenn: 90 000 finner falt for dere også! -

Knut nøster videre og vikler oss inn i okkupasjonen og alle falskneriene og stakarslighetene som ble resultatet av vårt ulovlig selvvalgte Stortings unfallighet. Vi følger kjente og ukjente forhold i et imponerende illustrert omfang, og vi får en klar forståelse av rettsoppgjørets "nødvendighet". På samme måte som de allierte i Nürnberg dynget de allerede forhåndsdømte ned i skyld og

skam og dom og død, ble Quisling og de som fulgte ham - og sin samvittighet - offer for "Landssvikanordningen".

Knut beretter gjennom grundige sitater og klare kommentarer. Vi vet ikke om det er tårer fra gråt eller latter som bør falle. Denne boken er overbevisende. Det er en logisk, konkret og utfyllende saga om krig og politisk maktspill, om skyld og urett, om årsak og virkning, om mot og frykt og kanskje fremfor alt om ansvar og evneløshet. Knut Steenstrup forteller om dette. Han kjente "gjennomgangsfiguren", Vidkun Quisling, og skrev "med sitt hjerteblood". EN BRAGD!

Fra siste kapittel. "Tanker i ettertid", henter jeg Knuts velvalgte Quisling-sitat:

"Mennesket skal kjenne sin egenart, sine evner

og sine anlegg og utvikle dem på beste måte.

Tar vi ikke være på vår egenart, så mister vi den...

Man skal ikke prøve å utslette den ulikhet som Vår Herre har skapt.

Nettopp en klar bevissthet om dette innebærer kimen til en anerkjennelse av andre raser og folk, som hittil har vært utenkelig."

Boken: "Men det er en annen historie" selges i Boktjenesten, boks 3239, Elisenberg, 0208 OSLO. ●

Dagboknotat 28. august 1945

"Forholdene inne i Oslo mellom norske jenter og allierte soldater er aldeles meningsløse. I Slottsparken ligger de strødd bortover aldeles ugenerte. Men de unge jenter tror vel de handler i fedrelandets interesse, stakkars, - de er jo blitt oppfordret til det gjennom alle aviser.

Jeg tror imidlertid at problemet tyskerbarna blir stilt i skyggen av de små allianser som allerede er underveis.

Men dem om det". ●

F R I T T O R D

Forskjell på folk

Minstepensjonistene fortviler. Nå skal de igjen tappes for noen av de småskillinger som hittil har holdt dem i live.

Fullt klar over at vedtak om avkortinger av pensjonsordningen vil bety et liv under fattigdomsgrensen, forsikrer våre kårne at det var en nødvendighet ut fra "dagens situasjon". Aldri hører vi snakk om noen nedskjæringstiltak for stortingsmedlemmene, - tvert om. Nå skal deres pensjon økes

med 33 000 kroner til 323 400 kroner, mens lønnen økes med 50 000 kroner.

Fallskjermer har de også. La oss ta frem et lite utvalg:

Fallskjermer:

Kjell M. Bondevik: (KRF) kr. 15,6 mill.

Per Kristian Foss: (H) kr. 19 mill.

Erik Solheim: (SV) kr. 22,6 mill.

Thorbjørn Berntsen: (A) kr. 8,6 mill.

Osv. osv.

Dilemma

Jeg tipper såkalte vansker Når tiden omsider kommer, Til å granske granskernes gransker Og dømme dommenes dommer.

("Farmand" mars 1947)

Tysklandsbrigaden

I engelsk uniform gikk norsk ungdom til militær tjeneste i Tyskland, innrullert og underkastet engelsk brigade og engelsk overkommando.

Atskillige av dem utnyttet sultne tyske kvinner og ga dem brød mot alle former for sex.

NASJONAL-PATRIOTISME 1947.

Tiden som kommer

"Dødsstraff kan kun anvendes i krigstid og ikke etter krigens opphør, selv om den væpnede makt ennå ikke er satt på fredsfoot. Idømt dødsstraff som ikke er fullbyrdet før krigens opphør overgår til fengsel på livstid". "Mil.straffelov paragraf 14.)

Hvem tok til gjenmæle mot dødsstraffen og andre grunnlovstridige straffer etter krigens slutt, - og mot dem som laget, godkjente og praktiserte de rettsstridige særlover og særdomstoler?

Ingen.

Det vil tiden som kommer gjøre.

Terrorist-ansettelse i Human-Etisk forbund

Lars Gule som er generalsekretær i Humanetisk forbund ble i 1977 arrestert i Beirut. Politiet fant ham utstyrt med terrorvåpen som skulle brukes mot Israel.

Til pressen uttaler han at han nå sloss for å få kristendomsfaget ut av skolen, og å få endret Grunnloven til dens 200 årsjubileum i 2014.

Generalsekretæren ser det også som en utfordring å få jobbe praktisk, politisk og aktivistisk med livssyns- og religionsfrihet og flerkulturelt samarbeide.

Når i tillegg forbundets medlemsblad, "FRI TANKE" har endret sin redaksjonelle linje til å bli et kampskrift for Blizere og AKP (ml) forstår vi godt årsaken til masseutmeldingene og splittelsen i Human-Etisk forbund.

Griniklubben

I "VG" 18.02.-54 skriver O.R.sakfører Axel Middelthon bl.a. dette: "Under begrepet "sannheten om Griniklubben" hører det faktum at medlemsmøtene er overordentlig dårlig besøkt.

Evnen til å forene er m.a.o. meget beskjedne.

Under samme begrep hører også det faktum at Griniklubben nektet å fatte vedtak om protest mot jødeforfølgelsene i Sovjetrussland".

INGEN TILLEGGS- STRAFF

Syv måneders fengsel fikk Ragnar Bø Elgsaas (29 år) etter AUF-saken. (Dømt for «lettvin» omgang med bi-dragsregler og økonomi - Red. anm.).

Nå står han øverst på organisasjonens ønskeliste over AP-kandidater til Stortinget ved valget neste år.

Like lite som Ragnar Bø Elgsaas har betenkeligheter med å akseptere nominasjonen, like lite har AUF-leder Andreas Halse i Oslo problemer med å anbefale ham.

"Dommen er avsagt og Elgsaas har sonet straffen sin. Da er det ikke opp til AUF eller Ap å gi tilleggsstraff", sier han.

ET NYTT SECULUM

I fjor på denne tid gikk diskusjonen livlig om når det nye seculum skulle begynne, - nyttårsdagen år 2000 eller nyttårsdag år 2001?

Svært mange var tilbøyelig til å tro det siste, og mente det var en villfarelse å starte feiringen etter midnatt år 2000. Litteraturinteresserte vil muligens kjenne hin selebre dame, Conradine Dunker som levde i årene 1780-1866, - mor til den kjente regjeringsadvokat Bernhard Dunker. Hennes berømlige memoarer "Gamle dager" som utkom posthum 1871 fikk stor suksess.

Hun omtalte bl.a. et juleselskap hos Collett på Fladebye hvor hun skriver.

"Ved bordet ble der talt om naar Aarhundredet begyndte, - nogle mente første januar 1800, andre 1801. Debatteerne varede noget længe og Bernt Anker improviserede da følgende Sang.

*Lad de Lærde trættes om,
Naar vort Seculum har Ende.
Hjernen bliver derved tom,
Og vort Hjærte kan ei brænde*

• *For vor Collett og hans Huus".* •

"DER BLE BARE ASKE IGJEN"

- Prost Brigte Hope om kirkens holdning

Allerede i 1945 forsøkte den landskjente prost Brigte Hope å få utgitt sin bok: "Rettsoppgjøret og kirken".

Det lyktes ikke. Sinnene var så opprørte at folk flest ikke hadde ro til å høre på fornuft.

I stedet kom boken i 1950 - og da på eget forlag.

Det var en bok full av det kraftigste sprengstoff, rettet mot den kirke prost Hope hadde tjent i mange år, og mot de embetsbrødre som sviktet sin Gud, ved å sette i verk biskop Eivind Berggravs folkedom. En dom som bragte de største lidelser over hundre tusen landsmenn. I forordet skriver Brigte Hope bl.a.:

"Det er en tankegang som for meg gjør seg sterkt gjeldende. Det er denne: For granskning og straff for medlemmer av NS er anført som hovedgrunn at det skal virke forebyggende, være en advarsel for påkommende tilfelle i framtiden.

Det spørsmål ligger da nær om der ikke også kan være andre enn NS som kan trenge en advarsel. Eller var alle andres ferd under og etter krigen en sådan at den kan tjene som mønster på korrekt holdning i en lik-

nende situasjon i framtiden? Som prest ligger det særlig nær for meg å tenke på Kirken og dens ledere. Jeg akter å stille dem ansikt til ansikt med visse kjensgjerninger vedkommende deres ferd i nevnte tid, og har hug til å få vite om de framleis vedkjenner seg den og godkjenner den.

Særlig ønsker jeg å minne flertallet av geistligheten om dets behandling av det mindretall av embetsbrødre som ikke la ned sine embeter, men ble stående i Statskirken. Man bør tenke over om denne behandling var kristelig og broderlig ferd, og hvis den ikke det var, da overveie hva der må gjøres for å bøte på uretten så vidt det ennå er mulig.

Kirkens uforsonlige holdning ved okkupasjonens opphør ser jeg ikke bare som et tilfeldig utslag i en viss situasjon, men som et ledd i lengre og større sammenheng. Holdningen har sin grunn i en avsporing fra det nye testamentes kristendom, særlig fra de moralbud Han ga, som Kirken kaller sin Herre og Mester. De blir på mange måter nedvurdert og frarøvet sin myndighet."

**Abonner på
Folk og Land
til et ungt
menneske!**

Norges siste stalinist Kirken ved havet

Av lektor Kjell Aspaas
Cand.philol

mitt hode idet jeg leser en overskrift i "Aftenposten" (7.10.):

Med Folk og Lands gjengivelse av norske "arbeidere"s hyldningsadresse til Stalin, fikk vi igjen innpå oss i all sin gru mellomkrigsårenes revolusjonære Arbeiderpartipolitikk: "Borgerskapet" skulle dingle i lykestolpene, proletariatets diktatur innføres, Norge skulle bli sovjet-republikk.

Dét var Det norske Arbeiderpartis politikk, og i spissen stod Martin Tranmæl og Einar Gerhardsen. På side-linjen, i Moskva, opererte Peder Furubotn, med oppfordringen om at opptøyene på Menstad ved Skien/Porsgrunn skulle spres ut over hele landet.

Heldigvis var det ikke "uår på menn" i fedrelandet den gang: Opptøyene på Menstad ble slått ned av vår daværende regjering, med Vidkun Quisling som forsvarsminister og den som gav de klare ordre.

Einar Gerhardsen m/frue sluttet aldri å omgås Stalins menn. Men de dempet seg: Å som de dempet seg!

Tankene farer gjennom

Europa uten en eneste stalinist.

Det er tøv, naturligvis, og "Aftenposten" vet bedre!

Fremdeles bærer vårt fedreland et altfor tydelig minne om Norges fremste stalinist: Lyrikeren Nordahl Grieg. Jeg skal ikke repetere hans skamløsheter, men bare minne om at bergenserne har plassert ham på sokkel i sin by.

Over hele Europa er leninister og stalinister revet ned av sine sokler. Bare ikke hos oss!

Tor Bomann-Larsen skriver i sin bok "De beste har nok med å leve" (et tilintgjørende motstykke mot Nordahl Griegs svada om at "de beste har nok med å dø":

"Innen få år vil Nordahl Grieg være Europas siste stalinist på sokkel. Han blir stående like sikkert som at "frihet og liv er ett". At han anså begge deler som mildt sagt relative verdier, betyr mindre. "Han falt for Norge". Og står på det. (s. 107 - 1991). Forts. side 9 ➔

Sagt om Nordahl Grieg

Han dro til England og ble engelsk, til Kina og ble imperialist, til Finnmark og ble chauvinist. Og alt, alt sammen flammet like voldsomt, like inderlig fra hans penn, - vi trodde på ham.

Og så sto da den feirende forfatter på en jernbanestasjon og skulle ut i verden. Nå er jo verden stor og mangeartet og valget er vanskelig. Han steg på toget til Moskva. Personlig er jeg overbevist om at hvis han hadde reist til Afrika ville han blitt Zulu. Nå er han altså blitt kommunist...

Det er naturligvis et tilfelle at Nordahl Grieg akkurat skifter overbevisning, samtidig med våre politiske omveltninger.

Det var til Moskva toget gikk sist. Men toget går videre! Man er ennå ung og livet har muligheter. Om en måned eller to går kanskje toget til Berlin. Og på Potsdamer plass får hr.Nordahl Grieg kanskje se kjempebyens tusen lys spille i ti tusen hvite oppstrakte hender. Og som et lys vil dette folks samhold, dets skjønne styrke, dets edle trofasthet og dets raserene offervilje fenge i hans åpne sinn og han vil ile hjem for å rope Heil Hitler fra Bergens Nationale Scene.

Det ville neppe engang undre ham selv.

(Fra "ukens portrett," Dagbladet 4/5 1936)

Av Kjell Blich Schreiner

Da jeg i sommer besøkte gamle trofaste venner i Sunnfjord la jeg også vegen til den værblåste, eldgamle og tjærebredde Vilnes kirke, ytterst mot havet ved Askvoll.

Som byggverk er den liten og uanselig, men likevel gir den landkjenning over lange sjøens distanser.

Det strie strandgresset duvet svakt i solgangsbrisen og århundrers skakke merkestener på den vesle kirkegården holdt ennu stand mot vestanværet. Den rummer kanskje 20-30 mennesker og er nu annekskirke. Slik den står som et løftet kors for sjømannen sørfra, slik føler en også sterkt og umiddelbart den stemning av sakral fred og skjønnhet som her bæres mot en. Der solen falt gjennom de små gluggene var det som om hele rummet levde. Generasjon på generasjon gjennom århundrer har her hentet nytt livsmot til sin enkle og harde tilværelse. Her har de festet viv og husbond, døpt sine barn. Her har de fått den siste signing. Den tar få mennesker, men den rummer Vår Herre.

Vi har mange slike kirker rundt på vår lange vestkyst, hvortil kommer de ærverdige solide steinkirker som gotisk muring, om epitafer og korbuer, om syndebukker og straffedre engler. Men hvor er Gud og hvor er kjærligheten? Hvor er den tause, sterke tale? Hvorfor føler vi ikke den samme stemning i disse grandiose bygg, som i kirken ved havkanten. Antakelig fordi den siste ennu eier selve grunn-tonen i seg, mens den i dommen lyder svakere og svakere jo mektigere den reiser seg. Det er kommet for mange strenger til.

Ærbødigheten for kunsten har tilsidesatt ærbødigheten for Gud. Tro om kunstnerne, steinhuggerne og andre som

urokkelig står det der.

Du har kanskje hørt om prinsesse Borgny? Ikke det? Og likevel har dette navnet en dypere klang hos folk i ytre Sunnfjord enn for eksempel kong Haakon den Gode, Olav Trygvason og Olav den Hellige når det gjelder kristingen av Firda-fylkets befolkning. Kirken og Borgny hører sammen.

Vi har større og mer praktfulle tampler for Vår Herre. Våre domkirker. Men disse gir ingen landkjenning for sjøens folk, - knapt nok for de i land. Fordi disse kirker ikke i så sterk grad griper inn i menneskets tilværelse. Slik den vesle kirken ved havkanten gjør det. De andre er for store, - og det er kanskje også menneskene omkring dem.

Der blir mer kunst og arkitektur enn vingesus av ånd og sinnets dype fred. Det meisles inn i bisperekker og kongerekker. Livets høvdinger tar sete i Guds tempel og skygger gjerne for Han de fleste helst søker.

Våre arkeologer og arkitekter kryper langs vegger og under tempeltak. De roper faglig henrykt over et martialsk påfunn fra en gammel munkehugger, eller kanskje over en djevel som har tapt nese. Vi hører om chevroner, om romantisk og gotisk muring, om epitafer og korbuer, om syndebukker og straffedre engler. Men hvor er Gud og hvor er kjærligheten? Hvor er den tause, sterke tale? Hvorfor føler vi ikke den samme stemning i disse grandiose bygg, som i kirken ved havkanten. Antakelig fordi den siste ennu eier selve grunn-tonen i seg, mens den i dommen lyder svakere og svakere jo mektigere den reiser seg. Det er kommet for mange strenger til.

Ærbødigheten for kunsten har tilsidesatt ærbødigheten for Gud.

Tro om kunstnerne, steinhuggerne og andre som

arbeider på de store templer føler noen slags dyp, indre glede, - en umiddelbar takk fordi de får være med på å «risse sine runer» inn i et slikt storverk? Jeg tror de står i høyst menneskelige betraktninger om akkordoppjøret, eller at de banner sterkt og inderlig når en meisel glir ut av hendene deres. Det er neppe trolig at Michelangelo nidkjært bivånetottesangen. Riktignok er skapergleden av Gud, heter det, men det er forbausende hvor ofte den skjuler ham. Vi hører ingenting om hans ånd i verket.

For menneskene sto kirken der tidligere med håp og sine løfter - eller som Vår Herres egen pekefinger - midt i hverdagens kav. I dag synes det å være pekefingeren som har sin største oppgave. Jeg liker i hvert fall å tro at de som i henfarnetider hugget sine skulpturer inn, likesom følte et vaksomt øye stråle med et varmt lys over seg fra tempelhelv. Selv om sikkert mange av dem var noe gudsforgående knekter som ropte fantord etter jentene mens de meislet et nytt trekk i apostlens åsyn.

Nu vil jeg personlig sikkert glede meg meget mer over god kunst enn over en tvilsom preken. Og jo mer jeg ser hvordan menneskenes forhold til gud og kirken praktiseres utad, jo sterkere sympati og forståelse får jeg for fortidens bedes-kammal og de små kirker ved havet.

Mennesket er aldri større enn når det kneler, sier Pascal. Vi bør kanskje oftere gjøre det og la Diagenes-tanken mer enn Alexander-tanken få vekst i oss.

Det er denne følelse jeg har når jeg står i kirken ved havet; at kirken kneler. Og nettopp derved reiser den seg ved egen kraft til et tempel for Vår Herre som er mektigere og høyere enn den mest praktfulle dom. ●

Historien om masse- morderen Marcel Petiot

OG DE TÅKELAGTE KRIGSFORBRYTELSE

11. mars 1944 fikk politiet i Paris en telefonoppringing fra indignerte naboer til eiendommen nr. 21 i Rue Lasueur. De beklaget seg over at det kom en fet, svart og kvelende røk ut av skorstenen. Da politiet kom til stede var døren til nr. 21 låst, men det sto en lapp på den om å henvende seg i Rue Caumartin nr. 66. Det ble ringt opp til denne adresse, og en mann svarte at han skulle komme straks. Tiden trakk imidlertid ut, og da politiet fryktet for at det var brann, sprengte de døren. Røken kom fra kjelleren. Da politiet kom dit ned ble det møtt av et forbausende og fryktelig syn. Kjellergulvet var oversådd med likrester, en rekke leggben, forskjellige menneskehender, et halvt forkullet kranium og to nesten fullstendige skjeletter. Den fete og ildeluktende røk kom fra dampkjelen hvor man fant ytterligere rester av mennesker.

Mens politiet forferdet betraktet det rystende syn, kom det en liten, mørk og glattbarbert mann inn, som sa at han var bror av eieren. Da han ble ført ned i kjelleren, trykket han et lommestørkle mot nesen, men vendte seg så mot politiet og brannmennene som også var tilkalt: "Jeg våger livet ved å si det, men dette er ikke hva dere kanskje tror. Dere er tilfeldigvis kommet over et av motstandsbevegelsens henrettelseskamre. Her forsvinner tyskerne og deres samarbeidsmenn - særlig de ubekvemme!"

Denne forklaring forekom tilhørerne både antagelig og forståelig. Det var alminnelig bekjent at det i lengere tid hadde husert terroristbander i Paris. Det franske politi hadde fått hyppige

klager fra okkupasjonsmyndighetene om at tyske soldater forsvant enkeltvis og likeledes frasant mange franske borgere som hadde samarbeidet med okkupasjonsmakten. Politiet, som var kommet for å undersøke en rykende skorsten hadde intet ønske om å bli blandet opp i en politisk affære. Arresterte en denne patriot, så ville de selv bli betraktet som samarbeidsfolk. Siden den allierte landgang i Frankrike var ventet til enhver tid og disse likrester stammet fra tyske soldater og samarbeidsfolk, var det best å snakke minst mulig om det. "Stikk av, hurtigst mulig!" hvisket en av politimennene til eierens bror, "men sørg for ikke å vise Dem igjen her i naboskapet, ellers blir vi nødt til å arrestere Dem som om De skulle være en forbryter." Den lille mann takket politiet kort i motstandsbevegelsens navn, snudde seg, forlot huset og forsvant på en sykkel.

Mannen som dukket opp var eieren selv. Dr. Marcel Petiot, og da politimennenes overordnede begynte å slå etter i registrene, viste det seg at han ingenlunde hadde noe rent rulleblad. Han ble da trass i alt ettersøkt, men først lenge etter at Paris var besatt av de allierte tropper lyktes det å få fatt i Petiot. Også det var for øvrig et tilfelle akkurat som da dampkjelen slo seg vrang i kjelleren i huset i Rue Lasueur. Avisene bragte etterlysninger etter den forsvundne lege, og det ble i etterlysningen antydning at han var en gestapoagent - for hvorledes skulle det ellers forklares med masse mordene? - og så fikk en av avisene et anonymt brev hvori det indignert ble hevdet at Petiot på

ingen måte var gestapoagent, men tvert imot var medlem av Résistance - hjemmefronten. Håndskriften i brevet ble sammenlignet med håndskriften til en rekke ledende hjemmefrontfolk og politiet fant ut at den var identisk med håndskriften til en kaptein Valéry, en energisk hjemmefrontoffiser stasjonert i Reuilly. Det var også i siste øyeblikk politiet slo kloen i ham, for allerede noen dager etter skulle han med grad av major reise til Indochina for å delta i kampen mot opprørerne der. For øvrig en forbausende karriere siden Petiot som kaptein Valéry bare hadde vært med i hjemmefronten i 6 måneder.

Den uhyggelige forbryter som på denne måte ble avslørt, stiller fullstendig i skyggen alle de tidligere masse morderne som verden har beskjefteget seg med. Han hadde utnyttet den vanvittige situasjon som motstandsbevegelsen - understøttet av England - hadde skapt i Frankrike som i de andre besatte land. Han utga seg for å være leder av en "flyktningerute" og gjennom etpar agenter som virkelig trodde at pariserlegen var hva han ga seg ut for, fikk han kontakt med en rekke mennesker som av forskjellige grunner ønsket å forlate Frankrike, i mange tilfeller dreiet det seg om jøder. Flyktningene møtte da opp i all hemmelighet i legens hus, belesset med de verdifulle saker de kunne skrape sammen, og her ble de koldblodig avlivet, mens legen tok vare på verdigjenstandene. Likene ble partert og brent i dampkjelen. Mulige rester ble gravet ned i bakgården sammen med lesket kalk.

Hvis en spør noen om

navnene på kjente masse morderer, så vil vel de fleste nevne navn som franskmannen Landru eller engelskmannen George Smith, mens sikkert ingen vil nevne den største og farligste av dem alle, Marcel Petiot. Hans forbrytelser er det nemlig lagt et taushetens slør over i alle land, fordi det ville kompromitere motstandsbevegelsen og de oppkonstruerte løgner ville falle sammen hvis en rottet for meget i denne sak."

Det er den kjente engelske jurist og forfatter F.J.P. Veale som forteller dette i en av sine bøker, som også er utgitt på et tysk forlag. (Tittel: "Verschleierte Kriegsverbrechen". Forlag: Karl Heinz Priester.

Her i landet vil en kanskje lettere enn andre steder forstå bakgrunnen for det Veale skriver i sin omtale om "den geniale opportunist", for har ikke vi selv opplevet disse uhyggelige forhold som hjemmefronten velsignet oss med i britisk oppdrag?

Ennå er det vel noen som husker den bestialske affære ved Skrikerudtjernet som har en slående likehet med dr. Petiots fremgangsmåte, da han avlivet flyktninger og tilvendte seg deres eiendeler. De to norske hjemmefrontfolk og flyktningeførere som innrømmet drapet på de to ulykkelige, flyktende jøder ble frifunnet ved en norsk rett nettopp fordi de var hjemmefrontfolk. Bare få mennesker reagerte mot denne rettskjennelse.

En annen stor patriot, Gulosten, som myrdet to tyske krigsfanger og til og med slapp tiltale for det, handlet også på sin måte forbausende likt dr. Petiot. Han var en kjent yrkesforbryter før okkupasjonen og

som et ledd i kampanjen mot Nasjonal Samling ble det i London radio påstått at Gulosten var medlem av NS. Dette ville ikke yrkesforbryteren og den senere morder ha sittende på seg. Han fikk inn i et dementi i NS-avisene, som naturligvis bare var lykkelige over å kunne fri seg for påstanden om samarbeid med forbryteren, og så ble han da trykket til brystet av patriotene. Han fikk både medalje og visstnok kongelunch og utga en bok om sine meritter. ●

Hva Oksvik mente like før krigen

Olav Oksvik var i hele sitt voksne liv aktiv AP-politiker. President i Odelstinget da Gerhardsen overtok røret i 1945, senere også landbruksminister i hans regjering.

I "Samtiden" nr. 6. 1938 skrev han en artikkel hvor han kom med forslag om ett års tvungen arbeidstjeneste med bare kost og losji som lønn.

I samme artikkel skriver han at "demokratiet er snakkesalig og handleudyktig og derfor blir handicappet på mange felter hvor diktatursystemet skaper betydelige resultater." ●

Utestengt fra USA

Fra en reportasje i "Adresseavisen" 28.07. 1954:

"Som kjent er det ikke så lett å komme inn i Statene i dag. Til og med norske statsråder kan risikere å bli nektet adgang fordi de i sin breddfulle ungdom har stått i en organisasjon som De Forente Stater i dag regner som kommunistisk betont".

Men NS-folk og frontkjempere slapp lett inn. USA visste at disse i en årrekke hadde kjempet mot kommunismen og derfor var trygge.

(red.anm.) ●

“På den gale siden”

Av Odd Thomassen

Av frontkjemperbøker, skrevet av forfattere som selv aktivt deltok på østfronten, har jeg i løpet av årene som er gått siden 1945 bare funnet en eneste bok som er anmeldt i norsk presse.

Det er boken av Sverre Halse: “I forreste linje”.

Andre bøker er fortiet.

Sverre Halses bok har til gjengjeld fått stor oppmerksomhet og finnes også som “lydbok”, utgitt av Blinddeforbundet.

Jeg finner det nu, 30 år etter utgivelsen, interessant å gjengi hva en av landets fremste litteraturkritikere skriver om boken Anth. B. Nilsen (“Farmand” 12/12-1970)

Dreyers Forlag har utgitt en krigsbok, fra 2. verdenskrig*). Den er helt forskjellig fra de andre som er kommet. Dens nærmeste slektning er Erich Maria Remarques “Intet nytt fra Vestfronten” og Väjnö Linnäs “Okänd soldat”. Den skiller en spesiell form for krigføring, stillingskrigen.

Kamphandlingene foregår i sin helhet på Leningradfronten. Det er en liten gruppe nordmenn som er hovedpersonene i boken. De er trøndere, alle omkring 20 år gamle, alle kjemper med tyskerne, men har engang hatt troen på at det var de som var på den riktige siden.

Det er en krass og realistisk skildring. Den forteller om en særdeles hårdhendt rekruttskole, om en umenneskelig tilværelse i kulde, møkk, blod og livsfare. Men samtidig forteller den om gruppens samhold og kameratskap, om temmelig saftig humor, om tilværelsens små - tross alt - lyspunkter. Den forteller hva krigen virkelig er, uten det minste snev av romantikk eller sentimentalitet.

Disse soldatene var med i krigen “på den gale siden”. Mens Norge var okkupert, mens våre egne stridskrefter ble bygget opp i Storbritannia og andre steder, meldte de seg frivillig til tysk krigs-

tjeneste. Hvordan kunne det gå til? For vi må være klar over at det å gå i krig - selv - det gjør man neppe av opportunisme.

I og for seg er det ikke noe nytt at mennesker kan bedømme en situasjon feil. Og i 1940-41 var det mange ting som gjorde det betydelig vanskeligere å se frontene klart enn det senere ble. At Tyskland fremdeles var den sterkeste militærmakt var det fremdeles mange som trodde. De allierte hadde bare nederlag å vise tilbake på, tyskerne var gått fra seier til seier. Dersom tyskerne virkelig vant krigen, ville det så ikke være best for Norge at landet hadde hatt menn som kjempet på den riktige siden? Det lar seg heller ikke nekte at de alliertes tilbaketrekning fra Norge i 1940 av mange følte som direkte svik.

Regjeringen Nygaardsvold hadde på dette tidspunkt ikke noen sterk posisjon i folkemeningen. Det var mange som mente at den hadde sin store del av skylden for at vi ble overfalt i 1940, at den hadde spilt en lite heltmodig rolle under feltoget, og at den nærmest hadde “reddet seg” over til Storbritannia etter nederlaget. Kongen? Dette var selvfølgelig det vanskeligste punktet. Men for det første er det etter konstitusjonen ikke

kongen som bestemmer og skal bære ansvaret, men regjeringen. For det annet var selve Stortingets Presidenskap stemt for å avsette Kongen. Det var Terboven som slo spillet over ende.

I juni 1941 brøt krigen ut mellom Tyskland og Russland. Finland gikk med på den tyske siden. Halvannet år før hadde Finland kjempet sin vinterkrig mot Sovjet-Samveldet. Hele vår sympati var dengang på den finske siden, mange nordmenn meldte seg som frivillige, all opinionsdannelse gikk mot russerne (med rette). Dette var imidlertid et forhold som i 1941 var til tyskernes fordel.

Det var riktig i 1939/40 å støtte finnene i deres kamp mot Russland, skulle det da ikke også være riktig i 1941?

Man kan ikke undervurdere betydningen av dette argument, selv om det av andre grunner var helt skjævt. Både den tyske og den tyskdirigerte propagandaen utnyttet disse faktorene. Og med det triste resultat at noen tusen unge gutter lot seg verve til frivillig krigstjeneste på tysk side. 1000 av dem kom aldri tilbake.

Tjenesten foregikk dels i Waffen-SS, dels i “Den norske Legion”, som også var en SS-avdeling. De soldatene som boken handler om, hørte til den siste kategorien. Vervingen og oppsetningen av legionens avdelinger ble foretatt av nordmenn. Det var ikke disse som selv reiste til fronten.

Jeg kan ikke skjønne at det er meget å bebreide de guttene - for det meste ganske unge - som fulgte sin overbevisning og meldte seg til krigstjeneste. De trodde - iallfall mange av dem - at de tjente Norge, at de støttet Finland, at de bekjempet kommunismen. De var ført vill.

Desto større grunn er det å

fordømme dem som førte dem vill. I boken blir de kalt “trommeslagerne”. Det var nordmenn som vervet andre nordmenn til krigstjeneste uten selv å ta konsekvensene av sin oppfatning og sine resonnementer. Og det var voksne folk.

Ungguttene, med sin tro, med sin idealisme, vel også med sin eventyrlyst, ble sendt til Tyskland. Der ble de utsatt for en rekruttskole som fortjener betegnelsen umenneskelig, med sikte på å bryte ned hele rekruttens personlighet. For en fagoffiser synes den nesten usannsynlig. Men den har, slik som skildringen er, et sterkt preg av å være opplevet. Derfor kan den ikke godt avvises. Og når rett skal være rett, faller en *Kunze* på Grini godt inn i billedet. Imidlertid spør man seg selv om det også her var forskjell på SS og Wehrmacht? Og det er ved en SS-rekruttskole vi befinner oss.

Vi følger hele tiden en liten gruppe soldater: Lars, Sverre, Per, Gunnar, Harald og Dagfinn. Den eldste er 21, den yngste 16 år. De utgjør betjeningen på en panservernkanon, og danner en gjeng som holder ubrytelig sammen. Etter hvert får den sine tap, inntil fortelleren, Sverre, står alene tilbake. De føler det som en lettelse når rekruttskolen er slutt og de virkelig skal i felten. Den største delen av boken forteller om livet og kampen på Leningradfronten slik som den artet seg for denne gruppen.

Denne skildringen er uhyggelig realistisk. Livsforholdene reduseres til det helt primitive, en stadig kamp mot kulde, mot dårlig ernæring, mot lus. Og der nest virkningen av våpnene, ved de intense bombardementene, og ved angrep eller forsvar.

Jeg kan ikke minnes å ha lest en bedre skildring av “nesten-panikken”, denne tilstand som er uungåelig hos soldater som er livredde - og det er en meget naturlig reaksjon, - men som samtidig vet at de ikke må gi etter

for det. Som må holde sin egen og gruppens moral oppe, fordi det ellers vil få de alvorligste konsekvenser for dem selv eller for kameratene. Vi ser tydelig betydningen av gruppe-samholdet. Og vi er vidne til en utholdenhet, som er et produkt av den treningen de har fått, av trønderstahet, og av lojalitet overfor dem de kjempet sammen med.

Man kan lære meget om krig av denne boken. Riktignok om en spesiell form for krig, under særlige forhold, men i en form og under forhold som ikke er utelukket for norske soldater i fremtiden.

Vil disse, på grunnlag av den utdannelsen vi idag gir dem, og på grunnlag av de prinsipper om demokrati og medbestemmelsesrett som synes å være gyldige i vår tid, ha forutsetningene for å holde i en krig av den typen som skildres i boken?

Det er vanskelig å tro det! Og dermed reiser boken hele spørsmålet om de avdelingene vi utdanner vil være effektive i krig.

Likevel er det neppe tyskernes “idiotdisiplin” vi trenger. Jeg har selv, uten slike midler, hatt avdelinger jeg har følt meg helt sikker på - kanskje mer enn på meg selv. Det er soldater som vil ha de samme positive egenskapene som boken skildrer. Men da er det to faktorer som er uomgjengelig nødvendige: Befalens autoritet, og gruppesamholdet. Og disse vil ikke kunne opprettholdes ved “demokratisk” utvanning av Forsvaret.

Her ligger lærdommen av boken og det den forteller. Den forteller oss på den ene side hva krig er, og den gir oss all grunn til å søke å unngå krigen. Men den forteller oss også om de egenskapene vi må ha hvis det blir nødvendig at vi slåss. Og den lar oss forstå tragedien hos disse unge guttene som ofret liv og helse for noe de selv trodde på.

*) Svein Halse: “I forreste linje”. Dreyers Forlag, Oslo.

Nazimarsjen

Olav Engen, en Bergensskribent som neppe noen tør kalle nynazist hadde 21. september et innlegg i "Aftenposten". Det bærer overskriften "Stasis arvtagere» og burde interessere våre lesere. For ordens skyld: STASI = Det statlige sikkerhetspoliti tidl. Øst-Tyskland.

Lesere som ønsker solid bakgrunn for egne meninger, bør ikke overse de små og bortgjemte avisnotisene. Mens krigstyper på forsiden fortalte om nazimarsj og motdemonstrasjon, kunne den oppmerksomme leser på mindre iøynefallende steder finne opplysninger om Stasi: Agenter derfra arbeidet bevisst for å fremme antisemittisme i Vest-Tyskland i begynnelsen av 1960-årene.

Stasi laget falske brev, skjendet jødiske gravsteder og støttet aktivt høyreekstremer grupper, som ble infiltrert og styrt i ønsket retning.

I Aftenposten 24. august forteller Gunnar M. Karlsen om FN-konvensjonen mot rasediskriminering, som inneholder en artikkel 4 om begrensning i ytrings- og organisasjonsfrihet. Den ble vedtatt i 1965 "på bakgrunn av økende oppslutning om antisemittisme i Europa". Stasi kan gjerne gå under, når verket består og blir berømt på kronikkplass i Aftenposten 40 år etter.

Mer bakgrunn for å

bedømme den meget omtalte "nazimarsjen" får vi ved å lese www-sidene til den antifascistiske gruppen Monitor. Monitor begrenser seg ikke til å utgi et tidsskrift med samme navn. De fører presse og politi med opplysninger, og driver privat overvåking av nynazistiske, nasjonalistiske og andre mistenkelige grupper og personer, enten selv eller i samarbeid med andre. Uten aktiv hjelp fra disse antifascistene ville de 30 demonstrerende

Bootboysene fått færre oppslag i pressen, folkefesten med 15 000 "antirasister" på Youngstorget ville blitt mindre, og politisk korrekte statsråder og naive biskoper ville ikke funnet det bryet verd å engasjere seg.

På Monitors hjemmeside får vi vite at Monitor "hele tiden har vært i stand til å fortsette hva som ville skje, når og hvor det ville skje, og hvor mange deltagere det ville bli snakk om. At kilder i Bootboys i tillegg har holdt politiet informert, var også åpenbart. Store styrker fra

Oslo-politiet var i området rundt Askim allerede da marsjen startet". Monitor kritiserer det lokale politiet for inkompetanse, unnfalighet eller sendrektighet, og Aftenpostens egen kommentator er som et ekko 25. august. På den annen side ville det være praktisk at politiet holdt seg borte hvis noen av de 30 demonstrerende Bootboysene var maskerte blitzere og informanter. Fjernsynsdekningen var i hvert fall i orden, og blir ikke kritisert av noen.

Gode historier med lykkelig slutt oppstår i blant av seg selv, men har ikke en eneste undersøkende journalist som kan stille spørsmål, eller må vi vente i 40 år på svaret slik som sist? ●

Norges siste ...

Forts. fra side 6

I 1938 utgav stalinisten Nordahl Grieg den stalinistiske roman "Ung må verden ennå være", et grøtaktig skriftstykke, som ingen noenlunde dannet mann i dag kan lese uten å få frysninger på ryggen; et forsvarskrift for Stalins myrderier og for Moskvaprosessene i særdeleshet. Nordahl Grieg hadde nemlig mottatt en "sannhets-åpenbaring", som bl.a. førte til åpent forræderi mot tidligere sovjetiske kommunistvenner. Forfatteren må ha vært bevisstløs i skrivningsøyeblikket, eller ved full stalinistisk bevissthet.

Tor Bomann-Larsen skriver også:

Få forfattere har (...) opplevd flere basketak rundt sitt arvelige arvegods enn Nordahl Grieg, med både NKP, AKP og diverse fedrelands-

En opplevelse han nok husker

I "Syn og Segn nr. 3/2000 forteller førstelektor i Statsvitenskap, Baard H. Borge, et eksempel på hvordan noen feiret 17. mai 1945. Eksemplet er hentet fra Vik i Sogn og er neppe enestående:

17. mai 1945. Den første nasjonaldagen i det frigjorde Noreg. I historiebøkene kan ein lese at jubelen heldt fram, og at frammøtet slo alle tidlegare rekordar. For første gong evna 17. mai-feiringa å samle mest heile nasjonen. Folk roper hurra, og norske flagg er å sjå overalt. NS-barn kan likevel fortelje at "gode nordmenn" også denne dagen gjer meir enn å juble. I Vik i Sogn, til dømes, har nokre jøssingar funne ein spesiell måte å markere nasjonaldagen på.

I veka før har politi og Heimefront over heile landet henta, og sperra inne, mest 30 000 menneske som er mistenkte for å ha vore på den galne sida. Så også i Vik, der lokale NS-folk, frontkjemparar og andre unasjonale er samle saman i krinsfengslet. Mellom dei internerte er 18 år gamle Ragnar Hafsten. Ragnar er son av lærarforeldre som begge har vore med i NS. Far hans er óg mellom fangane i Vik kretsfengsel. Sjølv får Ragnar aldri nokon dom under det rettslege oppgjeret med NS (Landssvikoppgjeret). 17. mai 1945 får han

likevel ei utanomrettsleg straff som han hugser livet ut.

På sjølve dagen blir Ragnar og dei andre landssvikfangane stilte opp på ei rekke med andletet inntil ein svær jernport med gitter. Porten vender ut mot veggen der 17. mai-toget skal gå forbi. Oppstillinga nett på denne staden har eit heilt bestemt føremål: Når toget passerer, spring nasjonalsinnabygdefolk ut av rekkene, bort til jernporten. Der spyttar dei gjennom sprinklane, og rett på dei oppstilte landssvikarane. Spyttklyser og skjellsord haglar over fangane. Nazist! Forrædar!

Medan spyttinga går føre seg, bit Ragnar tennene saman, og tenkjer inni seg at dei aldri skal få sjå han krype. Han lovar seg sjølv at han skal ta utdanning, og drive det til noko i livet. Denne lovnaden har Ragnar halde. Han har i ein mannsalder vore rektor på ein skole, og ein respektert person i lokalsamfunnet der han bur. Men det var ikkje alle medfangane hans som klarte seg like godt etter audmjukinga 17. mai 1945, fortel han. ●

tro avdelinger involvert. (...) Med sitt uplettede familienavn, sin filologiske embedseksamen ("Laud på siste tiendedel") forteller bror Harald, han som svek sin beste venn, mannen som gav ham herredømmet over Gyldendal Norsk Forlag: Knut Hamsun. KA). Med sitt "miljøproletariserte" sjømannskap og sin ekstatisk tro på de grå masser var han på sett og vis vår første AKP'er. På den annen side hadde han også gjort seg

fortjent til NKPs omfang og den internasjonale verdens-kommunismens heftefavntak. (38)

"De beste har nok med å leve" er egentlig en bok om "Sigurd Christiansens manglende monument i Drammen".

Men egentlig er den en avsløring av norsk mellomkrigs litteratur mest lugubre forfatter: Nordahl Grieg. Nemlig.

For egen regning og risikoen hadde han også gjort seg ko. ●

NYTT FRA EUROPA-PARLAMENTET

Fra den danske utgaven av "Nyt fra Europa-Parlamentet" klipper vi:

Pladen fuld

Kommissionen kan i princippet acceptere ændringsforslag 2, 3, 5, 7, 10, 12, 14, 17, 20, 22, 24, 25, 26, 30, 32, 35, 36, 37 og 38. Til gengæld kan Kommissionen ikke acceptere ændringsforslag 1, 4, 9, 11, 13, 15, 19, 23, 39, 40, 41, 49... Stemme i salen: "Bingo!" Poul Nielson, Medlem af Kommissionen

Det kommer ikke an på størrelsen

Jeg har ikke noget mod mobiltelefoner. Det er helt dejligt til en afveksling at høre en gruppe unge mænd stå og diskutere, hvem der har den mindste.

Neil Kinnock, 'Britisk næstformand I Kommissionen

MINNELUND I ESTLAND

Med hjelp fra mange som jo var våre våpenbrødre, anlegger nå en minne-reist et minnesmerke i Estland over de falne i Regiment Norge. Minnesmerket står i Vaivara i nærheten av Narva. Som kjent raste det harde kamper her i 1944, med svært mange falne på begge sider. Kampene var særlig bitre der minnesteinen vår står, og estlenderne, det derfor som viktig at det også finnes håndfaste minner etter dem som kjempet og falt. For å få til dette, tør vi nok en gang be om bidrag, som kan sendes: Konto 0530.2366375, c/o Knut Baardseth, P.b. 30, 2335 Stange.

Vi tror fortsatt at sannheten om frontkjemperne en gang skal vinne frem, og ser

"Nå kimer det til Julefest"

Hilsener fra trofaste kampfeller

I "gamle dager" hadde vi foran julen noen spalter med julehilsener, hvor gamle venner kom frem med sine gode ønsker til kjente og ukjente kampfeller. La oss kikke litt på de hilsener vi fikk julen 1983, der du nok vil finne navn du vil minnes med glede og stolthet:

Signa Julehelg

Og godt nytt år ønsker eg alle Kjente og ukjente kampfeller.

Trygve Engen
8700 Nesna

Alle Jahre Wieder kommt
Das Christus-Kind auf die
Erde wieder, wo wir
Menschen sind.

Katharina Aall-Normann
Oslo 4

Gledelig Jul

Og et godt nytt år ønskes alle Kjente og ukjente venner og Kampfeller, av

H.Schaanning
1342 Jar

Jeg ønsker

FOLK OG LAND og alle gode Bekjente god jul og godt nytt år!
Laura Smestad
2800 Gjøvik

Jeg ønsker

Alle mine gode venner, gamle Som nye, en gledelig jul og et Framifrå godt nytt år!

Kaare Søberg
Oslo 9

De beste ønsker

For julen og det nye år sendes Alle venner av INO og FOLK OG LAND.

Kåre Haugerud
2030 Nannestad

God Jul og godt Nyttår

Ønskes alle som positivt kjemper For sannhet og rett. Vær klar Over at Gud i Himmelen er til Som en sannhetens makt over Alt og alle.

Gerd og Marius Amundsen
6000 Ålesund

En riktig god Jul

Og et godt nytt år - ønskes Venner og kjente.

Aslaug og Jacob Engebretsen
3700 Skien

Gud jul, godt nytt år!

Ønskes redaktør, disponent og Medarbeidere i FOLK og LAND Alle venner og lesere av bladet.

Astrid Herdal
Oslo 5

Jule- og nyttårs-hilsen

Til redaksjonen, gamle venner, Bekjente og alle lesere av Folk Og Land.

Sonja Søberg
2400 Elverum

En glad jul

Ønsker jeg alle i Fossegjengen Og alle andre gode kamerater.

Otto Johnsen
4500 Mandal

Gledelig Jul

Og godt nytt år til redaksjonen Og leserne av FOLK OG LAND!

Bjørge Bugge
5458 Arnavik

En glad julehelg!

Et velsignet og fremgangsrikt Nytt år! Ønsker jeg den offervil-Lige redaksjon og alle medarbei-Dere i vårt blad. Dertil alle Kampfeller og frontkamerater.

Sverre Riisnæs
Wien, Østerrike

Jakten på de vergeløse

Debatten om maktmisbruket på barn av NS-foreldre startet allerede i 1945. I «Morgenbladet» 9.juni finner vi dette innlegget av Erik Brandt:

I et tidligere inserat har jeg tillatt meg å etterlyse en sivilisert begrunnelse for Undervisningsrådets bestemmelser om bortvisning av NS-barn fra de høyere skoler. Noe svar har jeg ikke fått, som rimelig er, for saken kan ikke forsvares. Det som er framkommet om dette ser i korthet slik ut:

I et rundskriv av 22/5 bestemte Kirke- og undervisningsdepartementet at alle elever som etter 8.april 1940 har opprettholdt medlemskap i, søkt om eller samtykket i å bli medlem av NS eller tilsluttede organisasjoner med øyeblikkelig virkning inntil videre nektes adgang til skolens undervisning og dens område.

Nå, dette var jo temmelig stridt og vakte en sann forferdelse både hos lærere og foreldre. Noen dager senere måtte derfor Undervisningsrådet sende ut et nytt rundskriv som i noen grad formildet denne overrilelsen. Her heter det nå at det må

skjelnes mellom aktive og passive NS-elever. De siste skal få høve til å ta eksamen på grunnlag av standpunkt-karakterer, mens de aktive skal utvises for 6 måneder.

I følge Morgenbladet uttalte rådmann Helland at utvisningen var «en spontan reaksjon for å sikre ro og orden». Dette må sies å være noe uklart. Dersom bestemmelsen er en spontan reaksjon, hvilket klinger sannsynlig, har motivet i virkeligheten sikkert vært mer dunkelt. Vil man sikre ro og orden, reagerer man ikke spontant, men tenker seg om.

Dersom Undervisningsrådet ikke skulle være villig til straks å tilbakekalle utvisningen, tør det kanskje ventes en redegjørelse i presen for det ærede råds motiver. Har disse NS-barna gjort noe juridisk eller moralsk forkastelig i og med at de har latt seg påvirke av sine foreldre til medlemskap i NS? Finner Undervisnings-

det derfor som viktig at det også finnes håndfaste minner etter dem som kjempet og falt. For å få til dette, tør vi nok en gang be om bidrag, som kan sendes: Konto 0530.2366375, c/o Knut Baardseth, P.b. 30, 2335 Stange.

Jo flere bidrag, dess flere tavler. På forhånd takk!!

Nå kimer det ...

Forts. fra side 10

Jeg vil takke dere alle

For helhjertet innsats for vår felles sak. INO er vår faste borg i Tilværelsen. Jeg vil sende noen kroner, ca. 8.-9000, til deres Bankgiro. Uten penger ingen slagkraft.

Håper de kommer vel med.
I.S.,Nore

God Jul - Godt nytt År!

Ønskes alle mine venner landet rundt.

Vennlig hilsen
Kåre Voie,
5040 Paradis

Den rette blodsholdning

"Uniblood" er fremtidsordet.

Det er jo helt meningsløst med alle disse forskjellige blodtyper. Der har vi det rene proletarblodet, så den intellektuelle blodtype, og den kapitalist-imperialistiske blodtypen. Vi har det kongelige blå blodet som jo tidligere var til forargelse for venstresiden, men som nå blandes med den blodtypen som går for 50 øre literen.

Litt selsomt er det at alle disse som setter likhetstegn mellom det "blå" blodet og det rent plebeiske gjerne holder rasehester og rasekatter, ja, driver rene avlen. Dette er i høy grad udemokratisk, for er det tross alt ikke en høyere standard over mennesker enn dyr? Her er det noe fundamentalt galt.

Dessuten, - hvordan er det med blodtypen hos de røde Knoll og Tott-individene i den lille klikk som kaller seg monitorer og som bedyrer at alle andre er nazistisk avskum? Bør man ikke få et blodregister som viser den bakgrunn, den avlsgård hvorfra disse kommer?

Hvordan skal vi få det rette "Uniblood" hvis vi ikke viser den rette blodsholdning?

Noe å se frem til

I et skrift, "Scener fra en å være et forskningsarbeide. ambassades liv", forteller Men det inneholder ansat-ambassaderåd Sverre Jer-ser som kanskje kan stimu-vell ved Berlinambassaden lere andre til å gå mer grun-om noen av de mest drama-dig inn i stoffet.

tiske begivenheter som har Folk og Land har fått skjedd innenfor og utenfor ambassaderådens personlig ambassadens vegger. Alle i tillatelse til fritt å bringe tidsrommet fra 1905, da den utdrag fra heftet som vi fore-diplomatisk forbindelse ble løpig bare har et korrektur-knyttet til keiserriket Tysk- eksemplar av. En tillatelse vi land, og frem til 20. novem- fullt ut vil nytte oss av. I nes-ber 1999 da den nye norske te nummer vil våre lesere ambassade ble åpnet i Ber- finne første del som forteller lin. Skriftet bygger på en om forspillet til det store gjennomgang av ulike nor- dramaet i 1940, slik ambas- ske og tyske arkiver og saden i Berlin opplevet det. andre kildestudier. Da en- Senere følger krigsårene kelte epoker stadig er rela- hvor vi bl.a. får en fullsten- tivit uberørt av forskerhen- dig beretning om sluttkam- der nytter ambassaderåden pene i Berlin og norske seg også av muntlige kilder. frontkjempers innsats i dis- Det gjelder særlig hen- se.

delsene i Berlin i perioden Våre lesere har virkelig 1940-1945 som gir nye og noe å se frem til, da utdra- spennende opplysninger. gene bringer oss dit alt skjer Det er ikke et offentlig skrift. - på godt og ondt. ●

Heller ikke pretenderer det

Maria

Av Enok Eikin

*Maria, du fødte din sønn i en stall
blant krybber for okser og asen
og siden er sønner i tusener tall
blitt født under uslere stasen.*

*Maria, din sønn ble hengt opp på en pel
Og spottet av onde og gode
Og siden er skarer blitt martret i hjel
På denne vår deilige klode.*

*Maria, velsignede, se til vår skam
Med avsky og brennende vrede
Vi eter og drikker til ære for Ham
Som delte de fattiges glede.*

*Maria, velsignede, lytt til vår bønn
Og bær den mot Herskerens sfære.
Tilgi oss alle vårt drap på din sønn
Og vårt svik mot Hans liv og Hans lære.*

BOKTJENESTEN

POSTBOKS 3239 ELISEBERG, 0208 OSLO

..... eks. Vidkun Quisling: Universistiske strøtanker	kr. 50,-
..... eks. Harald J. Hougen: Minner fra krigens dager ...	kr. 50,-
..... eks. Inger Cesilie Stridsklev: « M/S Theklas himmelferd »	kr. 100,-
..... eks. Vidkun Quisling: Russland og Vi (Innbundet) .	kr. 200,-
..... eks. Vidkun Quisling: Russland og Vi (Heftet)*	kr. 100,-
..... eks. Vidkun Quisling: Universistiske strøtanker Akershus - 6.10.1945	kr. 50,-
..... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost*	kr. 50,-
..... eks. Knut Steenstrup: Dilemma*	kr. 50,-
..... eks. Knut Steenstrup: Men det er en annen historie	kr. 175,-
..... eks. Sundra Sand: Hva er Kristen Samling?	kr. 5,-
..... eks. Sundra Sand: Noen enrindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager	kr. 5,-
..... eks. Anna Kientopf: Det fredsfjendtlige trauma	kr. 50,-
..... eks. Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år*	kr. 50,-
..... eks. Ståle Fagerland: Et navn til låns	kr. 100,-
..... eks. Johs Myhren: Skyldig - uskyldig?	kr. 50,-
..... eks. John Sand: Elverumsfullmakten*	kr. 50,-
..... eks. Randolph Alnæs: Frontkjempere	kr. 50,-

Bøker mrk. X - sendes i kort tid ut for kr. 50,- uten tillegg for porto/ekspedisjonsavg.

Ved bestilling av andre bøker betales slik:

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til:
Postgiro 0807-5.15.02.89. **Bankgiro** 6063.05.00926 eller ved
sjekk i kontanter eller **frimerker**. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. ....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: .....Sted: .....

God Jul - Godt Nyttår

Ønsker vi våre trofaste lesere

Fast og standhaftig vil vi kjempe videre for at avisen skal nå frem til dere, og fortsatt være en nidkjær og flammende forkynner av verdier som møll og rust ikke kan fortære.

Kampen går videre - vi går mot lysere tider!

Arbeidsgjengen
I "Folk og Land"

NS-avkom i pressen

«Nære og fjerne slektninger av gamle NS-folk i norske avisredaksjoner gjør det lett for «historierevisjonistene» å få på trykk usanne påstander om krigen og meningsløse angrep på Hjemmefronten og Milorg.»»

Det var historikeren og direktøren for Norges Hjemmefrontmuseum, Arnfinn Moland, som kom med denne uttalelse på et møte i Den illegale presses forening for et par uker siden.

Norske journalister er blitt grundig provosert av Molands påstander og flere aviser hari i et kraftig sprøgbbruk tatt til gjenmæle mot ham. Dette gjelder bl.a. «Dagbladet» i sin lederartikkel søndag 26. november.

Fagbladet «Journalisten» er også irritert. På et spørsmål fra bladet om det ikke er en avsporing å lete etter gamle nazister blant nåtidens journalisters slektninger, svarer Moland: «Dette er ikke noe utfall mot journalister generelt, men jeg gjorde et forsøk på å finne forklaringer, og dette var ett av flere forhold som jeg trakk frem».

Hjemmefront-museets direktør er spesielt skuffet over «Dagbladet»: «Avisens holdning kjennetegnes av en ukritisk redaksjonell linje overfor kolportering av gammel NS-revasjinisme, samtidig som man er forbigledelig kritisk og fordømmende til utslag av nynazisme», sier han.

Leserne ga oss et godt svar på vår appell om flere vennegaver

Våre lesere er enestående og vi som arbeider i ekspedisjonen og i redaksjonen neier, bukker og takker inderlig for bidragene vi får til avisens drift.

Denne gang kan vi kvittere for 97 gaver som gir oss et beløp på kr. 27.080,-. Et kjempegodt resultat.

Vi håper, og har tro på, at givergleden vil bli like stor neste år, når vi kan feire bladets 50 års jubileum.

Vår adresse er:
FOLK og LAND, Postboks 3239 Elisenberg
0208 Oslo

Vi kvitterer for følgende beløp:

Initialer	Sted	Beløp	Initialer	Sted	Beløp
J.I.	Bekkestua	100	S.M.	Tyskland	260
B.L.	Furnes	200	B.F.H.	Oslo	300
A.H.	Stanghelle	300	M.A.	Dovre	100
M.L.	Oslo	340	B.B.	Oslo	50
F.H.	Langhus	400	M.S.	Nesoddtangen	200
L.F.	Oslo	100	T.T.	Tønsberg	200
O.H.	Hemnes	100	E.H.	Bergen	500
G.G.	Uvdal	100	O.L.	Fåvang	500
P.B.G.	Aurskog	2000	L.S.	Bergen	340
T.J.	Oslo	200	S.C.	Gjøvik	500
K.H.	Stabekk	1000	R.C.N.	Trondheim	300
P.S.	Høvik	500	A.G.	Helle	100
J.H.	Lørenskog	300	G.T.	Oslo	100
R.K.	Bekkestua	300	T.S.	Treungen	100
B.J.	Kristiansand	200	A.O.	Hamar	200
J.O.	Oslo	140	H.F.	Stavanger	1000
G.O.	Oslo	100	G.L.	Sandefjord	300
R.J.	Flisa	140	A.N.	Porsgrunn	500
A.B.D.	Levanger	200	A.N.	Evje	100
R.B.	Oslo	300	H.R.	Dokka	100
I.L.	Torp	340	K.R.	Gutvik	100
R.T.J.	Bergen	200	J.R.	Gjøvik	100
J.G.	Rena	100	I.S.	Nore	800
Y.F.	Stavanger	100	H.N.	Hurdal	840
M.A.	Ålesund	200	R.K.	Langhus	100
H.J.	Oslo	100	R.S.	Stavanger	100
L.C.	Moelv	2000	O.K.	Lillestrøm	100
H.C.	Bergen	200	O.E.	Landås	50
K.N.	Oppegård	200	O.G.	Sande	50
S.O.S.	Reuthingen	60	O.Ø.	Oslo	100
Hjemme-			E.J.	Stavern	350
front	Mo i Rana	300	E.L.	Drammen	100
Motstands-			A.K.	Skien	500
mann	Mosjøen	300	S.K.	Lidkjøping	100
O.S.	Krøderen	240	H.G.	Ise	1000
E.B.	Dokka	240	B.B.	Eidanger	200
I.S.	Stavanger	100	S.D.	Kongsvinger	200
K.R.	Kongsvinger	100	O.G.	Våler	1000
R.M.	Oslo	200	K.K.	Oslo	300
K.G.O.	Os	50	R.R.	Bergen	50
J.S.	Vågåland	200	K.J.H.	Valle	140
N.D.	Leksvik	100	T.L.	Porsgrunn	100
M.G.	Stavsjø	800	M.A.	Ålesund	100
E.H.	Nesbru	200	J.M.	Lillehammer	200
T.E.	Bergen	300	R.B.	Stokmarknes	300
H.K.A.	Porsgrunn	100	H.J.	Porsgrunn	500
O.B.	Hagan	100	J.S.	Steinkjer	200
O.K.	Husøysund	400	O.K.F.	Porsgrunn	100
O.S.	Larvik	100	E.W.	Oslo	100
A.N.	Sjøvegan	100			

EVENTYRETS DAG

Igjen har vi avlagt vår 96 år gamle venninne, Klara, et førjulsbesøk. Som under tidligere besøk fortalte hun oss også denne gang historien om "gledens" år 1945 da hun uventet mistet sin elskede mann.

En historie som skjærer oss i hjertet som gir oss en følelse av direkte vemmelighet mot den etat og de mennesker som forårsaket den himmelrope urettferdighet hun har gjennomgått.

Den norske kirke har gitt sin unnskyldning til krigsbarn, NS-barn, tatere og sigøynere, men fortsatt har den meget å be om unnskyldning for. Ennå forties den forbrytelsen mot vår venninne Klara og hennes mange medsøstre som alle mistet sine menn.

Ennå har vi ikke fått høre biskopenes standpunkt til den bigami- og skilsmisellov som med kirkens, in casu biskop Berggravs, velsignelse ble satt i kraft for norske sjøfolk i England under krigen.

Hvordan og hvorfor er en slik forbrytelse, en slik hån mot all borgerlig og kristen etikk holdt skjult og "ubehandlet" i alle disse år. Det ryster oss med undring og uhygge.

Hjemme i Norge satt hundrevis av hustruer og så frem til den dag da *han* skulle komme seilende inn fjorden og ta dem opp til seg i sine armer. Han var drømmen, han var lengselen, han var oppfyllelsen av alt dette som gjennom lange år ga deres tilværelse liv og mening.

Og eventyrets dag kom. Men i motsetning til de fleste eventyr sluttet dette med gråt og sorg. Hun som hadde gått der og pusset hans bilde i sitt hjerte, mistet sin mann. Barna som hadde båret ham med seg i sin lek, de mistet sin far. For der kom han ned landgangen hånd i hånd med en fremmed kvinne.

Rundt omkring i vårt land sitter det hundreder av gamle kvinner som ikke lenger har tårer igjen å tørke. Kvinner hvor sinnsstemningen hin dag i løpet av sekunder sank fra den mest tindrende glede til den mest bunnløse sorg. For disse er i dag kirkens spir som en gravstøtte over deres egen lykke, og hva verre er; over kirkens egen lære.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO